

‘De moslima kiest voor elegante emancipatie’

— ❖ —
mr. Naema Tahir

Mr. Naema Tahir wordt dit jaar niet alleen veertig, ze levert ook haar vijfde boek af. In oktober verschijnt: ‘Bruid van de Dood’. Een boek waarin een tegen haar zin uitgehuwelijkte moslima zich genoodzaakt ziet om een radicale oplossing te zoeken. Bij zichzelf bespeurt de schrijfster – die te boek staat als uiterst kritische moslima – juist wat meer mildheid ten aanzien van haar geloof en cultuur.

*D*e elegante luxe van Hotel Corona past bij haar. Gekleed in een klassieke, zwarte twinset zit schrijfster Naema Tahir op een canapé in de lobby van het chique Haagse hotel aan het Buitenhof. Ze spreekt er graag af voor interviews. Terwijl buiten het leven voorbij raast, lijkt de tijd in Corona op een comfortabele manier stil te staan. “Hier kun je nog in alle rust een gesprek voeren. Er wordt al genoeg geschreeuwd. Ik vind het prettig om zorgvuldig mijn gedachten te formuleren. Zeker naarmate ik wat ouder word.”

De schrijfster wordt dit jaar niet alleen veertig, maar levert met ‘Bruid van de Dood’ in oktober ook haar vijfde boek af. Ze legt momenteel de laatste hand aan het document. “De laatste intensieve fase van het proces. Als ik schrijf, gaat het gewone leven voor een groot deel aan me voorbij. Ik trek me helemaal terug, mijn huis wordt een klooster waarin het woord regeert.” Het schrijven van haar eerste boeken combineerde Naema met haar werk als mensenrechtenjuriste voor de Raad van Europa in Straatsburg. “Ik heb die baan uiteindelijk opgezegd en helemaal voor het schrijven gekozen. Voor het schrijven van een boek heb je honderd procent toewijding nodig.” Dat kan wel eens eenzaam zijn. “Ik mis het werk en de collega’s in Straatsburg soms. Ik kijk uit naar mijn promotietournee eind dit jaar. Ook naar het doceren over mijn vakgebied, wat ik sinds kort op

verschillende universiteiten doe. Inspirerend voor me om onder de mensen te zijn.”

In ‘Bruid van de Dood’ speelt de Islam, en dan vooral de positie van de vrouw daarbinnen, opnieuw de hoofdrol. “Het verhaal gaat over Sophia. Zij groeit op in een Pakistaans gezin dat zich in Rotterdam heeft gevestigd. Haar ouders houden vast aan de moslimtradities uit het land van oorsprong. Daarbij hoort ook dat zij voor hun dochter een geschikte partner zoeken. Een volle neef in Londen lijkt de ideale match. Maar Sophia komt in opstand.” Tahir zou ook wel eens over iets heel anders willen schrijven. “Maar ik kom toch steeds weer terug bij dit thema. Blijkbaar ben ik nog niet uitgeschreven over de positie van de moslima.”

Verloving

Wie haar persoonlijke geschiedenis kent, zal het niet verbazen. Naema Tahir, geboren in Slough (Berkshire), heeft de Britse, Nederlandse én Pakistaanse nationaliteit. Ze emigreert als tienjarige met haar Pakistaanse ouders naar Nederland, woont daarna twee jaar in Pakistan en komt op haar zestiende terug naar Nederland. Ze voltooit de middelbare school en studeert rechten in Leiden. Na haar studie, vinden haar ouders dat ze moet trouwen. “Ze gingen ervan uit dat ik zonder morren zou

‘Nu ik wat ouder begin te worden, zie ik dat ik deel uit maak van een lange traditie. Dat ik me niet zomaar los kan koppelen, maar er op mijn manier mee verder wil’

instemmen met een gearrangeerd huwelijk. Met een Pakistaan natuurlijk.” Zonder dat ze haar toestemming had gegeven, verloven haar ouders haar met een Pakistaanse universitaire docent, die ze nog nooit van haar leven had gezien.

“Ik wilde zelf mijn partner uitkiezen, maar mijn ouders begrepen dat niet. In Pakistan is het de plicht van de ouders een geschikte huwelijkskandidaat voor hun dochter uit te kiezen. Zij vonden het heel ondankebaar dat ik niet op hun voorstel wilde ingaan.” Niet in een Nederlands Blijf-van-mijn-lijf huis, maar bij de Muslim Women’s Helpline in Londen, vindt Naema hulp. “Ik kreeg advies waar ik zelf in eerste instantie niet op was gekomen. De moslima aan de telefoon raadde me aan om mezelf te bewapenen met de islamitische regels. In de Hadith, de overleveringen over het doen en laten, staat dat je het recht hebt een huwelijkskandidaat die je ouders hebben uitgezocht, te weigeren. Zonder toestemming van de vrouw geen huwelijk. Het is niet islamitisch om vrouwen tegen hun zin uit te huwelijken.”

Na een jaar wordt de verloving verbroken. “Dat was een opluchting voor mij, maar heel pijnlijk voor mijn ouders. Een verbreking van een verloving is een schandaal. Mijn ouders hebben heel wat kritiek over zich heen gekregen van vrienden en familie uit de Pakistaanse gemeenschap.” Dat Naema een paar jaar later trouwt met een Nederlandse man - en in haar eerste boek ‘Een moslima ontsluit’ alle moslima’s oproept om hun eigen leven in te richten zoals ze zelf willen, vooral als het gaat over relaties en seksualiteit - is voor haar ouders te veel van het goede. Ze verbreken het contact met hun dochter. “Een heel groot offer dat ik heb moeten brengen om het leven te leiden dat bij me past. Gelukkig komt het contact met mijn ouders heel voorzichtig weer op gang, maar het is nog kwetsbaar. Ik weet dat ik ze met mijn nieuwe boek opnieuw pijn zal doen.”

Zeemeermin

In ‘Bruid van de Dood’ zoekt Sophia de oplossing voor haar netelige positie ook in de Sharia, de islamitische wetten. “Zij schiet daarin alleen te ver door. Sophia voelt zich als de kleine zeemeermin in het gelijknamige sprookje van Andersen. Ze verlangt naar de andere wereld, een wereld die alleen bereikt kan worden als er een groot offer wordt gebracht. In het sprookje verliest de zeemeermin haar stem om mens te kunnen worden en te trouwen met de prins die ze liefheeft. Sophia bedenkt een andere, maar niet minder radicale oplossing.”

Na een aantal boeken waarin Naema Tahir zich heftig afzet tegen de onderwerping van de vrouw (‘Kostbaar bezit’) en de verscheurdheid van migranten beschrijft (‘Eenzaam Heden’) - en het geestige moslimsprookjesboek ‘Groenkapje en de bekeerde wolf’ - merkt ze dat ze milder is geworden. “Eigenlijk is die mildheid al ingezet met mijn laatste boek. Als je kunt lachen om dingen, zijn de scherpe kantjes er al af. Ik was eerst zo boos door wat mij door mijn ouders in naam van het geloof was aangedaan, dat ik weinig goeds meer kon zien in de islam en de cultuur van Pakistan. Ik had de neiging alles overboord te gooien. Nu ik wat ouder begin te worden, zie ik dat ik deel uitmaak van een lange traditie. Dat ik me niet zomaar los kan koppelen, maar er op mijn manier mee verder wil.”

Elegant

De vrucht van die hernieuwde kennismaking met haar cultuur en religie komt in oktober 2011 uit: ‘Elegante Emancipatie’. In dat boek beschrijft Naema of en hoe de moslima in haar emancipatie gebruik kan maken van de Koran, de Hadith en de Sharia. “De derde emancipatiegolf zal een heel elegante zijn, want moslima’s zijn er de vrouwen niet naar om in een tuinbroek

met kort rood haar op de barricades te klimmen. Zij kiezen hun eigen weg, misschien wel met een hoofddoek op en de Koran in de hand. Ik zeg niet dat dat ook mijn manier is. Mijn ambitie is te verkennen of moslima’s er goed aan doen op deze subtiele wijze te emanciperen. Al zal ik altijd kritisch blijven, ik ben niet voor niets mensenrechtenjuriste en helaas is het zo dat de islam - net als andere godsdiensten - regels heeft die vrouwen achterstellen. Sommige andere religieuze regels worden vaak door mannen misbruikt om de vrouw eronder te houden. Voor mij persoonlijk is de hoofddoek een teken van onderdrukking, maar als er vrouwen zijn die er juist kracht uit putten, moeten ze die lap stof vooral ophouden.” Vanaf september dit jaar, tot en met januari 2011 zal Naema over dit onderwerp college geven op de Roosevelt Academy, het University College in Middelburg. “Daar zie ik erg naar uit. Dit soort colleges is voor zover ik weet in Europa nauwelijks eerder gegeven.”

Eergevoel

Misschien moeten we de moslima eens een tijdje met rust laten, en ons meer focussen op de moslimman, stelt Naema voor. “Het zou pure winst zijn als de man zijn eergevoel los zou kunnen koppelen van het gedrag van de vrouwen uit zijn familie. Waarom kan een vader, broer, echtgenoot niet trots zijn als zijn dochter, zus of vrouw haar eigen leven leidt?” Ook hier wil ik onderzoeken of de Koran in eerste instantie juist een hulpmiddel zal kunnen zijn. “Je moet met kleine stapjes beginnen. In de Koran staat wel dat de man kostwinner is, maar er staat nergens dat de vrouw niet mag werken. Sterker nog, het geld dat zij met een eigen onderneming verdient, mag zij naar eigen inzicht besteden. In het Midden-Oosten zijn vrouwen die met dat geld een fonds zijn begonnen of een ziekenhuis. Zij gebruiken de Koran als bondgenoot.”

Op Bali - waar in tegenstelling tot de rest van Indonesië de moslims in de minderheid zijn - konden moslima’s steeds moeilijker aan een man uit hun

geloofsgemeenschap komen. “Volgens de regels mag een moslim wel met een christelijke vrouw trouwen, maar andersom

absoluut niet. De gedachte hierachter is dat de moslima te zwak is en men bang is dat de religie verloren gaat als zij met een andersgelovige zou trouwen. Maar tegenwoordig zijn steeds meer vrouwen bemiddeld, invloedrijk en hoog opgeleid. Daarom keurt een vader een huwelijk van een moslima met een christen op Bali steeds vaker goed. Vaders zeggen: ‘Mijn dochter is net zo belangrijk als een man, daarom mag het’. Het is misschien niet zo recht door zee als wij in Nederland gewend zijn, maar het is ook een manier om je doel te bereiken.”

‘De derde emancipatiegolf zal een heel elegante zijn, want moslima’s zijn er de vrouwen niet naar om in een tuinbroek met kort rood haar op de barricades te klimmen. Zij kiezen hun eigen weg, misschien wel met een hoofddoek op en de Koran in de hand’

Mr. Naema Tahir is als dochter van Pakistaanse ouders in Slough bij Londen geboren. In 1980 kwam het gezin naar Nederland. Daarna heeft Naema nog in de Punjab gewoond. Ze studeerde Nederlands recht in Leiden en werkte daarna als jurist voor Nederlandse en internationale instellingen, o.a. in Lagos, en tot 2006 als jurist mensenrechten voor de Raad van Europa in Straatsburg. Naema, die na een aantal opiniestukken in NRC Handelsblad het stempel 'kritische moslima' draagt is geregeld in Nederland om aan haar Nederlandstalige boeken te werken. Nederlands is haar vierde taal, die ze daarom zo vaak mogelijk moet horen, spreken en lezen.

Na haar essaybundel 'Een moslima ontsluit' (2005) heeft ze opzienbare verhalen geschreven in 'Kostbaar bezit'. In 2008 zijn haar roman 'Eenzaam heden' en de sprookjesbundel 'Groenkapje en de bekeerde wolf' uitgekomen. 'Bruid van de dood' is haar nieuwste boek. Het verhaal gaat over Sophia, dochter uit een Pakistaans gezin. Ze groeit op in Rotterdam. Haar ouders houden vast aan moslimtradities uit het land van oorsprong. Daar hoort bij dat zij voor hun dochter de juiste partner zoeken. Een volle neef uit Londen lijkt de ideale man. De verwesterde Sophia voelt zich als de kleine zeemeermin uit het gelijknamige sprookje van Andersen. Ze verlangt naar de andere wereld, die alleen te bereiken is door een groot offer te brengen. De uithuwelijking is een breekpunt en Sophia komt in verzet.

Uitgever: De Geus. ISBN 978-90-445-1550-3.

naematahir@speakersacademy.eu